

ASIA	Luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksistä poikkeaminen
ALUE	Puijo I, perustettu 20.9.1928, rauhoitusmääräykset uusittu 21.4.1983
VIREILLETULO	23.10.2020
HAKIJA	Kuopion kaupunki Kaupunkiympäristön palvelualue Rakentamisen ja kunnossapidon palvelut PL 1097, 70111 Kuopio Hankkeen vastuhenkilö: Ismo Heikkinen, ismo.heikkinen@kuopio.fi Hankkeen yhdyshenkilö: Ville-Veikko Pääkkönen, ville-veikko.paakkonen@kuopio.fi

HYVÄKSYTTÄVÄKSI ESITETTY TOIMENPIDE

Kuopion kaupunki hakee parannettujen luontoreittien toteuttamiseksi luonnonsuojelulain 24 § 4 momentin mukaista lupaa Puijon luonnonsuojelualueen (I) rauhoitusmääräyksistä poikkeamiseksi. Poikkeuslupahakemus perustuu kaupunginhallituksen 19.10.2020 hyväksymään Puijon hissien ja ympäristön yleissuunnitelmaan. Yleissuunnitelma on laadittu osana Sitowise Oy:n laatimaa yleissuunnitelmakokonaisuutta, johon on sisältynyt myös Puijon tornin ja majan piha-alueen, Puijontien pysäköintialueen sekä parannettavien luontoreittien yleissuunnitelmat. Hakemus on osoitettu parannettujen luontoreittien yleissuunnitelman mukaisille toimenpiteille. Yleissuunnitelmakokonaisuus on ollut nähtävillä 1.6.-30.6.2020 välisenä aikana.

Nykytilanne

Nykyisin Puijon tornin ja majan piha-alueen ympäristössä ei ole esteettömyysvaatimukset huomioon ottavia reittikokonaisuuksia, jotka parantaisivat liikuntarajoitteisten ja iäkkäämpien ihmisten liikkumista lakialueen metsäalueilla. Osalla nykyisistä reiteistä on kuitenkin osuuksia, jotka soveltuvat tähän käyttöön jo sellaisenaan pienimuotoisilla parannuksilla. Parannettujen luontoreittien lähtökohtana on, että piha-alueen ympäristöön toteutetaan esteettömyydeltään kaksi eritasoista parannettua luontoreittiä, hyödyntäen mahdollisimman paljon olemassa olevia polkuja sekä maastopyöräreittejä. Reittien alku- ja lähtöpaikat ovat piha-alueella, johon toteutetaan pihan uudistamisen yhteydessä myös liikuntaesteisten pysäköintipaikat.

Pohjoinen luontoreitti sijoittuu Puijon majan pohjoispuoliselle ja eteläinen

reitti Puijon tornin eteläpuoliselle metsäalueelle. Pohjoisen luontoreitin osalta esitetään toteutettavaksi myös piha-alueen länsireunalta kulkuyhteydet uusittavan rinnehissin yläasemalle sekä laskettelurinteen yläosassa olevalle näköalapaikalle.

Luontoreitit sijoittuvat Puijon I luonnonsuojelualueelle, luonnonsuojelualan osa-alueille puistometsä-, urheilu- ja matkailupalvelualueet. Lisäksi luontoreitit sijoittuvat Natura-alueelle Puijo (FI0600001). Luontoreittien sijoittumista Natura-alueella on tarkasteltu hakemuksen liitteenä olevassa arviointiraportissa. Pohjoinen luontoreitti sijoittuu noin 50 metrin matkalla Natura -luontotyyppin 'lehdot' alueelle (edustavuus ei merkittävä). Muilta osin reitti sijoittuu kuusimetsään, jossa ei ole suojeltavia luontotyyppisiä. Eteläinen luontoreitti sijoittuu lähes kokonaisuudessaan, uusittavia portaita lukuun ottamatta, luontotyyppin 'luonnonmetsät' alueelle. Piha-alueen ja hissien yläaseman sekä näköalapaikan väliset kulkuyhteydet sijoittuvat alueelle, jossa ei ole suojeltavia luontotyyppisiä. Luontoreiteillä tai niiden läheisyydessä ei ole havaittu luontodirektiivin liitteen II mukaisten lajien kasvupaikkoja.

Puijo sisältyy valtioneuvoston päätökseen (1995) valtakunnallisesti merkittävistä maisema-alueista.

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta lakialueen lähimmät kulttuuriperintökohteet ovat kaskiraunioita sekä vanhan hyppymäen betoniperustuksia. Puijon vanhan portin kivipaasit on luokiteltu muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Pohjoisen luontoreitin koillisosa kulkee muinaisjäännösalueen länsikulman poikki. Muinaisjäännös koostuu 26 kappaleesta kaskiraunioita. Muinaisjäännökset eivät sijoitu luontoreiteille tai niiden välittömään läheisyyteen.

Kuopion keskeisen kaupunkialueen yleiskaavassa alue on osoitettu luonnonsuojelualueeksi (SL), lisäksi Antikkalan suuntaan on osoitettu varaus ulkoilureitille. Puijo-Puijonsarvi osayleiskaavassa alue on osoitettu myös SL-alueeksi sekä vu 3 -alueeksi (alueen osa, joka on tarkoitettu urheilua palvelevia rakenteita varten), ma 1 -alueeksi (alueen osa, johon saa sijoittaa matkailua, urheilua ja liikennettä palvelevan maanalaisen tilan) ja rm 1-alueeksi (luonnonsuojelualueeseen sisältyvä matkailupalvelujen alue). Suunnitteluala on asemakaavoittamatonta.

Parannettujen luontoreittien ympäristö on kokonaisuudessaan Kuopion kaupungin omistuksessa.

Toimenpiteiden kuvaus

Pohjoinen luontoreitti

Pohjoinen luontoreitti alkaa Puijon majan itäpuolelta ja sen kokonaispituus on noin 280 metriä, reitti on kumpaankin suuntaan kierrettävissä. Esteettömyystavoitteiden osalta reitti täyttää pääosin

erikoistason vaatimukset, poikkeuksena reitin alku- ja loppuosan luiskaosuudet, joissa pituuskaltevuudet ovat 6-8 % luokkaa. Tältä osin reitti täyttää perustason vaatimukset.

Reitistä noin puolet sijoittuu nykyiselle maastopyöräreitille. Pyöräreitti on tarkoitus siirtää luontoreitin pohjoispuolelle niiltä osin kuin reitit menevät päällekkäin. Luontoreitin alkuosaan tehdään noin 1,2 metriä leveä kivituhkapintainen kulkuväylä. Metsäosuudella reitti koostuu noin 1,2 metriä leveästä puukansi -rakenteesta. Puukannen reunat rajataan suistumisen estävillä ja vaste-eron antavilla matalilla reunaesteillä. Puukannen toiseen reunaan sijoitetaan puinen käsijohde. Reitin varrelle tehdään noin 25 metrin välein puukannen jatkeeksi noin 2,5 metriä leveitä ohitus- ja levähdyspaikkoja, jotka soveltuvat myös pyörätuolien, kävelytukien ja lastenvaunujen/-rattaiden kääntämiseen. Levennyksistä joka toinen on pidempi ja nämä varustetaan levähdykseen soveltuvilla penkeillä. Kulkupinta valaistaan kaiteen alapintaan asennettavilla led - nauhoilla.

Puukansirakenne toteutetaan nykyisen maanpinnan päälle asemoitavien vaakasuuntaisten tukipuiden varaan. Kansirakenteen tarkka sijainti sovitetaan rakennustyön aikana paikan päällä nykyistä maanpintaa, puita sekä huomattavia kiviä ja kantoja mukailevaksi. Tarvetta kaivutöille ei ole. Rakenne on korjattavissa ja tarpeen mukaan purettavissa niin, että jäljet maastossa jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Puijon majan itäpuolisella osuudella ei ole tarvetta poistaa nykyistä puustoa. Rakennustöissä varaudutaan yksittäisten kantojen lyhentämiseen sekä irrallisten maakivien siirtoon. Puiden juuristot säilytetään. Majan pohjoispuolisen nuoremman kuusikon osuudella on tarvetta poistaa yksittäisiä pienempiä puita. Poistettavien puiden lukumäärä ei ole tiedossa, koska halkaisijaltaan alle 10 cm puita ei ole kartoitettu puuston runsaan määrän takia.

Eteläinen luontoreitti

Eteläinen luontoreitti alkaa Puijon tornin lounaispuolelta ja sen kokonaispituus on noin 320 metriä, reitti on kumpaankin suuntaan kierrettävissä. Eteläinen reitti täyttää esteettömyysvaatimusten osalta pääosin perustason vaatimukset. Poikkeuksena jyrkähkö polun kohta, jonka pituuskaltevuus lyhyellä matkalla on 15 % luokkaa.

Reitistä noin puolet sijoittuu nykyiselle maastopyöräreitille. Maastopyöräreitti on tarkoitus siirtää päällekkäisiltä osilta Puijontien puoleiselle metsäalueelle. Luontoreitin alkuosassa olevat portaat uusitaan niin, että ne soveltuvat liikuntaesteisille ja esim. lastenvaunujen kanssa liikkuville. Portaisiin asennetaan kaidevalaistus.

Metsäosuudella reitti koostuu noin 1,2 metriä leveästä kivituhkapintaisesta kulkuväylästä. Nykyisen polun karike- ja

kunttakerros säilytetään, pienimuotoisia painanteita täytetään hienojakoisemmalla murskeella ja pintakerrokseksi levitetään kivituhka. Kulkuväylä on pintarakenteeltaan ja korkeusasemaltaan nykyistä Puijon polun rakennetta vastaava. Kulkutason alarinteen puoleinen reuna rajataan suistumisen estävällä ja vaste-eron antavalla matalalla reunaesteellä. Lisäksi jyrkempiin maaston kohtiin asennetaan alarinteen puoleiseen reunaan puinen käsijohde. Luontoreitin loppuosalla hyödynnetään piha-alueelle nousevaa nykyistä Puijon polkua osana luontoreitti -kokonaisuutta. Kulkupinta tasoitetaan lisäämällä kivituhkaa, kulkutason reunaan asetetaan matala reunaesite ja jyrkimmälle osuudelle puinen kaide. Reitin varrelle tehdään noin 25 metrin välein noin 2,5 metriä leveitä kivituhkapintaisia ohitus- /levähdyspaikkoja, jotka soveltuvat myös pyörätuolien, kävelytukien ja lastenvaunujen/-rattaiden kääntämiseen. Paikat varustetaan levähdykseen soveltuvilla penkeillä.

Kivituhkapintaiset kulkuväylät toteutetaan nykyisen maanpinnan korkeutta mukaillen, joten tarvetta kaivutöille kulkuväyliä osalta ei ole. Penkit, kaiteet ja uusittavat portaat perustetaan maavaraisesti, joten näiden osalta tulee varautua kaivutarpeisiin. Eteläisen reitin osuudella ei ole tarvetta poistaa nykyistä puustoa, rakennustöissä varaudutaan yksittäisten kantojen tai maapuiden lyhentämiseen sekä irrallisten maakivien siirtoon. Puiden juuristot säilytetään.

Piha-alueen ja hissin yläaseman sekä näköalapaikat väliset kulkuyhteydet

Kulkuyhteydet alkavat piha-alueen itäreunasta ja niiden pituudet ovat noin 20 ja 80 metriä. Esteettömyystavoitteiden osalta kulkuyhteydet täyttävät perustason vaatimukset. Yhteyksien tarkoitus on keskittää piha-alueen ja hissin yläaseman sekä näköalapaikan välistä jalankulkutarvetta samoille kulkuyhteyksille, vähentäen rajautuvan metsäpohjan kulumista ja parantaen yhteyksien kulkukelpoisuutta esteettömyyden näkökulmasta. Näköalapaikalle johtavan reitin reunoille sijoitetaan puisia käsijohteita. Konttilan kierron alkuosa voidaan siirtää näköalapaikalle johtavalle kulkuyhteydelle.

Reitit ovat noin 2-2,5 metriä leveitä kivituhkapintaisia kulkuväyliä. Pienimuotoisia painanteita täytetään hienojakoisella murskeella ja pintakerrokseksi levitetään kivituhka. Kulkuyhteyksien liittymiskohtaan asennetaan levähdykseen soveltuva penkkiryhmä ja pylväsvalaisin. Näköalapaikalle johtavan kulkuyhteyden kaiteisiin asennetaan kaidevalaistus.

Kivituhkapintaiset kulkuväylät toteutetaan nykyisen maanpinnan korkeutta mukaillen, joten tarvetta kaivutöille kulkuväyliä osalta ei ole. Penkit, kaiteet ja pylväät perustetaan maavaraisesti, joten näiden osalta tulee varautua kaivutarpeisiin. Kulkuyhteyksien osuudella ei ole tarvetta poistaa nykyistä puustoa.

Maastopyöräreitit ja kunnossapito

Maastopyöräreittien hyödyntämismahdollisuuksista parannettavien luontoreittien tarpeisiin on käyty keskustelua paikallisten pyöräseurojen kanssa. Maastopyöräreittien osittaiset siirrot mahdollistaisivat luontoreittien toteuttamisen jo olemassa oleville poluille. Lisäksi maastopyöräreittien siirrot parantaisivat metsäalueilla liikkuvien jalankulkijoiden/liikuntarajoitteisten ja polkupyöräilijöiden liikkumisturvallisuutta. Siirrettävien maastopyöräreittien uudet sijainnit tulee vielä tarkistaa maastossa mm. luonto- ja arkeologisten arvojen osalta.

Luontoreittien rakennus- ja kunnossapitotyöt tehdään reiteille soveltuvalla kevyellä kalustolla ja työvälineillä (esim. mönkijät, käsin työnnettävät lumilingot, käsityökalut). Työt tehdään luontoreittejä pitkin liikkuen, jolloin vältetään rajautuvilla metsäkuvioilla liikkumiselta ja metsäpohjan kulumiselta.

Toimenpiteiden vaikutukset

Yleissuunnitelman mukaisten toimenpiteiden osalta on tehty Natura-tarvearviointi, luontovaikutusten arviointi ja arvio toimenpiteiden maisemavaikutuksista. Arviointiraportin on vuonna 2020 laatinut FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy ja maisema-arvion Sitowise Oy. Tämän jälkeen alueen nykytila on tarkistettu maastokäynneillä.

Natura-tarvearvioinnin osalta todetaan että, suunnitelmat yksin tai yhdessä muiden Puijoa koskevien suunnitelmien kanssa eivät merkittävästi heikennä Puijon Natura-alueen suojelun perusteena olevia luontotyyppejä tai suojeltavia lajeja. Arviointi ei tuonut esille seikkoja, joiden vuoksi olisi tarpeen laatia luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi.

Luontoreitit on sijoitettu siten, että vaikutukset alueen luontoon ovat vähäiset. Reiteille ei sijoitu uhanalaisia, silmälläpidettäviä tai huomionarvoisia lajeja tai uhanlaisia luontotyyppejä. Luonnonsuojelualueen suojelutavoitteet eivät heikkene.

Pohjoinen reitti muuttaa nykyistä maisemaa eteläistä enemmän. Reitti näköalapaikalle jää puiden siimekseen eikä erotu kaukomaisemassa. Lähimaisemassa reitti erottuu lähinnä avoimemmilla alueilla.

Perustelut

Pohjoisen ja eteläisen luontoreitin toteuttamisella parannetaan Puijon majan ja tornin ympäristön metsäalueiden saavutettavuutta ja monikäyttöisyyttä soveltumalla myös liikuntarajoitteisten ja iäkkäämpien

ihmisten käyttöön. Saavutettavuuden ja monikäyttöisyyden kehittäminen parantaa osaltaan lakialueen vetovoimaa ja luontoon liittyviä matkailumahdollisuuksia.

Pohjoinen ja eteläinen luontoreitti muodostavat reittikokonaisuudet, jotka keskittävät ihmisten kulkureittejä samoille maaston kohdille ja vähentävät alueen metsäpohjien kulumista ja metsäkuvioiden pirstoutumista. Luontoreittien ja maastopyöräreittien yhteensovittamisella parannetaan metsäalueilla liikkuvien jalankulkijoiden/liikuntarajoitteisten ja pyöräilijöiden liikkumisturvallisuutta.

Toimenpiteet eivät vaaranna luonnonsuojelualueen (Puijo I) perustamistarkoitusta ja ovat tarpeellisia alueen käytön kannalta. Toimenpiteiden ei myöskään arvioida heikentävän merkittävästi niitä luonnonarvoja, joiden perusteella Puijo on Natura 2000 -verkostoon liitetty.

Ehdotukset lupaehdoksi

Hakija esittää, että ennen rakennustöiden aloittamista alueella pidetään maastokatselmuksia, missä katselmoidaan laaditut toteuttamissuunnitelmat, työmaajärjestelyissä huomioitavat asiat sekä luontoreitteihin rajautuvan puuston käsittely ja alueelle mahdollisesti jätettävät maapuut.

POHJOIS-SAVON ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN RATKAISU

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myöntää Kuopion kaupungille luvan poiketa Puijon I luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksistä hakemuksen mukaisesti seuraavin ehdoin:

- ennen rakennustöiden aloittamista maastopyöräreittien uudet linjaukset on hyväksyttävä ELY -keskuksessa.
- ennen rakennustöiden aloittamista tulee pitää ELY -keskuksen kanssa maastokatselmus, missä katsotaan mm. luontoreitteihin rajautuva pienpuuston käsittely.

PERUSTELUT

Puijon I luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräysten mukaan alueella on kielletty mm. kaikenlainen maa- ja kallioperän vahingoittaminen ja muuttaminen. Kiellettyä on myös kaikenlainen muu toiminta, joka saattaa muuttaa alueen maisemakuvaa tai vaikuttaa epäedullisesti kasvillisuuden tai eläimistön säilymiseen. Kaupungilla on rauhoitusmääräysten mukaan oikeus käyttää aluetta urheilu- ja matkailutarkoituksiin ja rakentaa niitä varten tarvittavia laitteita luonnonsuojelualueen luonnetta vaarantamatta. Rakentaminen tapahtuu kaupunginvaltuuston päätöksellä lääninhallituksen hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Suunnitelmaa hyväksyessä on otettava huomioon ne periaatteet, mitä rakentamisen osalta on todettu aluetta koskevissa hoito- ja käytösäännöissä, jotka ovat rauhoituspäätöksen liitteenä. Alueen metsää hoidetaan

puistometsänä perusajatuksena alkuperäisten piirteiden ja kauneuden säilyttäminen ja varovainen kehittäminen.

Luontoreitit sijoittuvat pääosin Puijon luonnonsuojelualueen osa-alueille puistometsä- ja matkailupalvelualueet. Puistometsäalueen metsää hoidetaan luonnonsuojelualueen hoito- ja käytösäännösten mukaan lääninhallituksen (nyk. ELY -keskus) hyväksymien hoito-ohjeiden mukaan. Liikkuminen ohjataan teille ja poluille, joita kunnostetaan tarvittaessa. Aluetta voidaan käyttää hiihtoon, suunnistukseen ja muuhun vastaavaan jalkaisin tapahtuvaan liikkumiseen siten, että käytetään jo valmiina olevia polkuja ja latu-uria. Matkailupalvelualueella osalta todetaan, että Puijo tunnetaan matkailun piirissä nimenomaan näköalapaikkana, jollaisena se pyritään säilyttämään. Matkailuun liittyvät palvelut keskitetään matkailupalvelualueelle. Puijon Natura-alueelle on vuonna 2018 laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa on tarkennettu mm. puistometsän hoidon periaatteita (POSELY/19/2017).

Luonnonsuojelulain 24.4 §:n mukaan ELY-keskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen luonnonsuojelualueella koskevista rauhoitusmääräyksistä, jos poikkeaminen ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta ja on tarpeen alueen hoidon, käytön tai tutkimuksen kannalta.

Pohjois-Savon ELY -keskus katsoo, että parannettujen luontoreittien rakentaminen ei vaaranna Puijon I luonnonsuojelualueen perustamisen tarkoitusta, metsäkasvillisuuden ja maiseman suojelua. Lisäksi ELY -keskus katsoo, että toimenpiteet ja rakenteet, joille lupaa haetaan ovat tarpeen luonnonsuojelualueen hoidon ja käytön kannalta.

Luontoreitit parantavat Puijon majan ja tornin ympäristön metsäalueiden saavutettavuutta ja monikäyttöisyyttä soveltumalla erityisesti liikuntaesteisten ja iäkkäämpien ihmisten käyttöön. Puijon näköalapaikka on myös paremmin näiden käyttäjäryhmien saavutettavissa. Reitit edistävät luontomatkailua Puijolla ja ohjaavat alueella liikkumista vähentäen metsäpohjien kulumista.

Reittien luontovaikutukset ovat vähäiset. Reitit rakennetaan olevien polkujen paikalle. Pohjoinen reitti on luontotyyppiltään lehtoa mutta lehtokasvillisuus on polun kohdalla varsin kulunutta. Eteläinen reitti kulkee olevalla maastopyöräreitillä. Reittien varrelta on tarpeen poistaa vain yksittäisiä pieniä puita. Polut kulkevat metsien siimeksessä ja maisemavaikutusten arvioidaan olevan vähäiset. Polkureittien alueella ei esiinny harvinaisia tai uhanalaisia luontotyyppisiä tai lajeja.

Luonnonsuojelualue sijaitsee Natura-alueella 'Puijo'. Natura -luontotyyppi-inventoinnin mukaan hankealueella on Natura -luontotyyppisiä lehdot ja luonnonmetsät. Pohjoinen luontoreitti sijoittuu noin 50 metrin matkalla lehtokuvioille, jonka edustavuus on ei merkittävä. Polku on kulunut ja lehtokasvillisuutta menetetään hyvin vähän.

Eteläinen luontoreitti sijoittuu lähes kokonaisuudessaan luonnonmetsät - alueelle. Reitti tehdään nykyisen ulkoilureitin paikalle eikä puustoa tarvitse poistaa. Hankealueelta ei ole tiedossa luontodirektiivin liitteen II tai IV eliölajeja. Pohjois-Savon ELY -keskus katsoo edellä olevaan viitaten, että hanke ei todennäköisesti merkittävästi heikennä Natura- alueen luonnonarvoja eikä luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura- arviointi ole näin ollen tarpeen.

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Itä-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty. Asian on esitellyt luonnonsuojelun ylitarkastaja Anne Grönlund ja ratkaissut ympäristöylitarkastaja Antti Lammi.

PÄÄTÖS

Hakijalle saantitodistusta vastaan

TIEDOKSI

Ympäristöministeriö
Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistys ry.
Kuopion kaupunki, sähköpostitse:
Ismo Heikkinen, ismo.heikkinen@kuopio.fi
Ville-Veikko Pääkkönen, ville-veikko.paakkonen@kuopio.fi

Tämä asiakirja POSELY/1988/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POSELY/1988/2020 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Grönlund Anne 01.12.2020 15:38

Hyväksyjä Lammi Antti (ELY) 01.12.2020 15:54